

**Аналіз регуляторного впливу
проекту постанови Правління Національного банку України
“Про затвердження Положення про порядок нагляду на консолідованій
основі за небанківськими фінансовими групами”**

I. Визначення проблеми, яку передбачається розв’язати шляхом державного регулювання

Відповідно до пункту 8¹ статті 7 розділу I Закону України від 20 травня 1999 року № 679-XIV “Про Національний банк України” (далі – Закон про Національний банк) у редакції зі змінами, унесеними Законом України від 14 грудня 2021 року № 1953-IX “Про фінансові послуги та фінансові компанії” (далі – Закон про фінансові послуги), Національний банк України (далі – Національний банк) наділений повноваженнями здійснювати державне регулювання та нагляд на індивідуальній та консолідованій основі на ринках небанківських фінансових послуг за діяльністю небанківських фінансових установ, інших осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги, та осіб, які надають супровідні послуги, в межах, визначених Законом про фінансові послуги та іншими законами України.

У статті 55¹ Закону про Національний банк встановлено, що Національний банк здійснює функції державного регулювання та нагляду за діяльністю на ринках небанківських фінансових послуг (крім професійної діяльності та надання супровідних послуг на ринках капіталу) на індивідуальній та консолідованій основі у межах та порядку, встановлених законодавством України.

Зокрема, у пункті 3 частини четвертої статті 21 Закону про фінансові послуги, що визначає повноваження Національного банку у сфері державного регулювання та нагляду за діяльністю з надання фінансових та супровідних послуг, встановлено, що Національний банк здійснює нормативно-правове регулювання діяльності з надання фінансових та супровідних послуг та нагляду за такою діяльністю.

У частині четвертій статті 23 Закону про фінансові послуги визначено, що Національний банк здійснює нагляд на консолідованій основі, який передбачає нагляд за фінансовими групами з метою контролю та обмеження ризиків, на які наражається фінансова установа внаслідок участі у фінансовій групі, шляхом оцінки, моніторингу та контролю ризиків фінансової групи у визначеному нормативно-правовими актами Національного банку порядку.

У частині шостій статті 23 Закону про фінансові послуги визначено, що нагляд здійснюється Національним банком із застосуванням ризик-орієнтованого підходу та на основі принципу пропорційності, з урахуванням особливостей виду діяльності з надання фінансових послуг, характеру і обсягів послуг, які надаються, системної важливості/значимості надавачів фінансових

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

V/33-0008/133188

від 09.11.2023 16:48

та/або супровідних послуг, які здійснюють таку діяльність, та ризиків, які притаманні такій діяльності, у тому числі ризиків, на які наражається надавач фінансових та/або супровідних послуг внаслідок участі у фінансовій групі.

Зі свого боку в частині першій статті 24 Закону про фінансові послуги встановлено, що пруденційний нагляд здійснюється з метою забезпечення фінансової стійкості (забезпечення виконання зобов'язань) окремого надавача фінансових послуг та стабільності фінансової системи України загалом, а також захисту законних інтересів клієнтів надавачів фінансових послуг відповідно до цього Закону, спеціальних законів і нормативно-правових актів Національного банку шляхом здійснення заходів, визначених у частині другій статті 24 Закону про фінансові послуги.

У частині сьомій статті 23 Закону про фінансові послуги визначено, що діяльність з нагляду Національного банку охоплює:

1) усіх учасників ринку фінансових послуг (крім клієнтів, об'єднань учасників ринку фінансових послуг, відмінних від саморегулювальних організацій, та об'єднань, визначених у частині другій статті 19 цього Закону) та їх відокремлені підрозділи;

2) власників істотної участі та ключових учасників у структурі власності, афілійованих та споріднених осіб надавачів фінансових послуг;

3) фінансові групи, учасників фінансових груп на території України та за кордоном;

4) іноземних учасників ринку фінансових послуг, які здійснюють діяльність з надання фінансових та/або супровідних послуг в Україні;

5) осіб, які у встановленому цим Законом та спеціальними законами порядку надають послуги з аутсорсингу учасникам ринку фінансових послуг.

Водночас у частині першій статті 26 Закону про фінансові послуги визначено, що Національний банк здійснює нагляд на консолідованій основі за фінансовими групами, переважна діяльність у яких здійснюється фінансовими установами, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк.

У частині п'ятій статті 26 Закону про фінансові послуги встановлено, що Національний банк з метою здійснення нагляду на консолідованій основі має право визначати в межах фінансової групи підгрупи, що складаються щонайменше з двох фінансових установ, та здійснювати за ними нагляд на субконсолідованій основі.

Водночас у частині шостій статті 26 Закону про фінансові послуги визначено, що Національний банк з урахуванням особливостей видів діяльності учасників групи та самої групи, характеру і обсягів послуг, які вони надають, їх системного значення та ризиків, притаманних їхній діяльності, з метою здійснення нагляду на консолідованій основі мають право з урахуванням вимог цього Закону та інших законів України у своїх нормативно-правових актах встановлювати вимоги до фінансової групи, її підгруп, зокрема щодо:

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

B/33-0008/133188

від 09.11.2023 16:48

- 1) системи корпоративного управління;
- 2) системи внутрішнього контролю;
- 3) облікових процедур, інформаційних систем, необхідних для забезпечення виконання вимог на консолідованій основі;
- 4) складення та порядку подання консолідованої та субконсолідованої звітності та іншої звітності (крім фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності) або інформації;
- 5) дотримання пруденційних нормативів та інших пруденційних вимог, встановлених законодавством України;
- 6) лімітів та обмежень щодо певних видів діяльності, у тому числі щодо діяльності на території іноземних держав;
- 7) визначення та встановлення вимог до відповідальної особи фінансової групи, порядку її погодження;
- 8) структури власності фінансової групи та розкриття інформації щодо неї;
- 9) інформації, яка подається до Національного банку, а також її обсягів, порядку розкриття та подання;
- 10) необхідності проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності учасників фінансової групи та консолідованої звітності фінансової групи.

Також у частині шостій статті 26 Закону про фінансові послуги встановлено, що фінансові групи та їх учасники зобов'язані дотримуватися вимог, встановлених законодавством України.

У частині восьмій статті 26 Закону про фінансові послуги визначено, що фінансова група зобов'язана визначити серед учасників фінансової групи відповідальну особу фінансової групи – фінансову установу, яка спроможна забезпечити виконання вимог, встановлених Національним банком до фінансової групи, та погодити її з Національним банком. Вимоги до відповідальної особи фінансової групи та порядок її погодження Національним банком визначаються нормативно-правовими актами Національним банком.

Водночас у частині дев'ятій статті 26 Закону про фінансові послуги визначено, що до погодження Національним банком відповідальної особи фінансової групи або у разі, якщо за висновком Національним банком відповідальна особа, визначена фінансовою групою, не спроможна забезпечити виконання функцій відповідальної особи, відповідальною особою є фінансова установа – учасник групи з найбільшим значенням активів за останній звітний період (квартал).

Відповідно до вимог, установлених у частині десятій статті 26 Закону про фінансові послуги, особа, яка має намір стати контролером фінансової групи, зобов'язана повідомити про це Національний банк через визначену нею уповноважену особу та надати йому відомості про таку фінансову групу, у тому числі про її структуру власності та види діяльності її учасників, у порядку, встановленому нормативно-правовими актами Національного банку.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133188

від 09.11.2023 16:48

У частині одинадцятій статті 26 Закону про фінансові послуги визначено, що в разі виявлення фінансової групи, яка не ідентифікована контролером фінансової групи або ідентифікована ним не в повному складі, Національний банк у визначеному ним порядку ідентифікує таку фінансову групу та приймає рішення про визнання фінансової групи або про визнання зміни структури власності фінансової групи.

Також у частині дванадцятій статті 26 Закону про фінансові послуги встановлено, що фінансова група та її учасники зобов'язані безоплатно надавати Національному банку інформацію, документи та письмові пояснення з питань їхньої діяльності, а в разі виявлення порушень законодавства, у тому числі нормативно-правових актів Національного банку, – також копії документів, у порядку, встановленому Національним банком.

Відповідно до пункту 30 розділу II Закону про фінансові послуги Національному банку рекомендовано до дня введення в дію цього Закону привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом та забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для його реалізації.

Отже, з огляду на положення Закону про фінансові послуги та пункт 30 розділу II зазначеного закону та враховуючи необхідність унормування питань, що регламентують порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами, зокрема встановлення нормативних вимог до порядку визнання, нагляду та припинення визнання Національним банком небанківських фінансових груп, Національний банк повинен затвердити відповідний нормативно-правовий акт.

Зазначене вище питання не може бути вирішене за допомогою ринкових механізмів, оскільки воно стосується реалізації повноважень Національного банку, визначених Законом про фінансові послуги та Законом про Національний банк.

У відповідній сфері правового регулювання наразі є чинним Положення про порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами, затверджене постановою Правління Національного банку України від 02 грудня 2021 року № 128 (далі – Положення № 128).

Положення № 128 встановлює порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами відповідно до вимог Закону України від 12 липня 2001 року № 2664-III “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” та з урахуванням принципів, визначених у частині першій статті 29 зазначеного закону.

Отже, існує потреба в урегулюванні вищезазначених проблем та затвердженні відповідного нормативно-правового акта Національного банку.

II. Визначення цілей державного регулювання

Цілями державного регулювання, безпосередньо пов'язаними з

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133188

від 09.11.2023 16:48

вирішенням вищезазначених проблем, є забезпечення захисту законних інтересів клієнтів, сталого розвитку і стабільності фінансового ринку, а також створення сприятливих умов для розвитку економіки України і належного конкурентного середовища на фінансовому ринку.

Проект постанови Правління Національного банку “Про затвердження Положення про порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами” (далі – проект постанови) розроблено з метою встановлення порядку здійснення Національним банком нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами, переважна діяльність у яких здійснюється фінансовими установами, нагляд за якими здійснює Національний банк.

III. Визначення та оцінка всіх прийнятних альтернативних способів досягнення зазначених цілей, наведення аргументів щодо переваги обраного способу

Ураховуючи потребу в унормуванні питань, пов'язаних із розробленням регуляторного акта, альтернативних способів досягнення встановлених цілей немає.

IV. Опис механізму, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми і відповідні заходи

Проектом постанови передбачено затвердження Положення про порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами (далі – Положення).

Затвердження Положення дасть можливість унормувати низку питань, що регламентують порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами, зокрема:

порядок ідентифікації, визнання та припинення визнання небанківських фінансових груп;

встановлення критеріїв визначення підгруп у межах небанківської фінансової групи;

визначення вимог до відповідальної особи небанківської фінансової групи та порядок її погодження Національним банком;

визначення ознак, що можуть свідчити про наявність контролю між фінансовими установами, установами, що надають їм допоміжні послуги або про наявність у зазначених осіб спільного контролера, а також визначення умов, за яких зазначені ознаки застосовуються;

встановлення вимог до систем корпоративного управління, внутрішнього контролю та управління ризиками небанківської фінансової групи;

встановлення вимог щодо дотримання пруденційних нормативів та інших вимог, установлених законодавством України;

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133188

від 09.11.2023 16:48

визначення вимог щодо складення та порядку подання консолідованої та субконсолідованої звітності небанківської фінансової групи та інформації про її діяльність.

Ступінь ефективності регуляторного акта оцінюватиметься за результатами аналізу кількості надавачів фінансових послуг та небанківських фінансових груп, на яких поширюється дія регуляторного акта, їх звернень із пропозиціями щодо удосконалення регуляторного акта.

V. Обґрунтування можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта

Вимоги регуляторного акта обов'язкові для виконання небанківськими фінансовими групами, переважна діяльність у яких здійснюється небанківськими фінансовими установами, нагляд за якими здійснює Національний банк, а також юридичними та фізичними особами, які мають намір стати контролерами небанківських фінансових груп, контролерами, учасниками небанківських фінансових груп, уключаючи відповідальних осіб небанківської фінансової групи.

Ризик як негативного, так і позитивного впливу зовнішніх чинників на дію цього регуляторного акта потенційно зумовлюється переважно змінами в законодавчих актах України, що може призвести до потреби в унесенні змін до регуляторного акта.

Упровадження вимог такого регуляторного акта не потребує додаткових витрат Національного банку, оскільки здійснюється в межах його повноважень.

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням вимог регуляторного акта відбуватиметься в межах здійснення Національним банком наглядової діяльності на ринку небанківських фінансових послуг на індивідуальній та консолідованій основі з періодичністю, визначеною відповідними нормативно-правовими актами.

VI. Визначення очікуваних результатів прийняття акта

Прийняття регуляторного акта дасть змогу:

забезпечити здійснення Національним банком ефективного та системного ризик-орієнтованого нагляду на консолідованій основі;

удосконалити склад річної і проміжної консолідованої / субконсолідованої звітності небанківської фінансової групи, оновити її формати в додатках до Положення;

уточнити процедуру припинення визнання небанківської фінансової групи;

чітко визначити, що рішення Національного банку, передбачені Положенням, приймаються Комітетом з питань нагляду та регулювання діяльності ринків небанківських фінансових послуг;

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133188

від 09.11.2023 16:48

гарантувати дотримання законних прав та інтересів учасників ринку фінансових послуг під час здійснення Національним банком нагляду на консолідованій основі.

За результатами визначення очікуваних результатів прийняття регуляторного акта протягом усього строку його дії можна констатувати, що його прийняття не призведе до додаткових витрат небанківських фінансових груп, переважна діяльність у яких здійснюється небанківськими фінансовими установами, нагляд за якими здійснює Національний банк, а також юридичних та фізичних осіб, які мають намір стати контролерами небанківських фінансових груп, контролерів, учасників небанківських фінансових груп, включаючи відповідальних осіб небанківської фінансової групи, зокрема й витрат, пов'язаних із потребою зміни існуючих процесів.

Отже, очікувані результати прийняття регуляторного акта сукупно матимуть позитивні наслідки для всіх суб'єктів, на які поширюється дія регуляторного акта.

VII. Визначення показників результативності акта

Показниками результативності регуляторного акта є:

1) кількість суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб, на яких поширюватиметься дія регуляторного акта.

Станом на 01 листопада 2023 року діяльність на ринку небанківських фінансових послуг здійснювали 929 суб'єкти, на яких поширюється дія регуляторного акту, з них:

страховиків – 110;

фінансових установ – 584;

ломбардів – 156;

юридичних осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги (лізингодавців) – 79.

Також на ринку діяли небанківські фінансові групи, переважна діяльність у яких здійснюється фінансовими установами, нагляд за якими здійснює Національний банк, – 19;

2) розмір коштів і час, що витрачатимуться суб'єктами господарювання та/або фізичними особами у зв'язку з виконанням вимог регуляторного акта.

Часові витрати небанківських фінансових груп, переважна діяльність у яких здійснюється небанківськими фінансовими установами, нагляд за якими здійснює Національний банк, а також юридичних та фізичних осіб, які мають намір стати контролерами небанківських фінансових груп, контролерів, учасників небанківських фінансових груп, включаючи відповідальних осіб небанківської фінансової групи, полягатимуть у виконанні вимог щодо надання Національному банку регуляторної звітності, інформації, пояснень та виконанні інших вимог, встановлених Положенням;

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133188

від 09.11.2023 16:48

3) кількість об'єктів нагляду на консолідованій основі, під час здійснення нагляду за якими зафіксовані факти порушення вимог нормативно-правових актів Національного банку;

4) кількість заходів впливу, застосованих до об'єктів нагляду на консолідованій основі.

VIII. Визначення заходів, з допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта

Відповідно до статей 3, 10 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” Національний банк проводить базові, повторні та періодичні відстеження результативності власних регуляторних актів з урахуванням вимог Методики відстеження результативності регуляторного акта Національного банку, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 14 квітня 2004 року № 471 (зі змінами).

Відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься з використанням статистичних даних. Цільові групи осіб для опитування чи наукові установи не залучатимуться для проведення відстеження результативності регуляторного акта.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься протягом одного року з дня набрання ним чинності.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта проводитиметься не пізніше двох років із дня набрання ним чинності.

Періодичне відстеження результативності регуляторного акта здійснюватиметься один раз на кожні три роки, починаючи з дня закінчення заходів із повторного відстеження його результативності.

Інформування суб'єктів господарювання щодо основних положень регуляторного акта здійснюватиметься шляхом його оприлюднення на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку.

Голова Національного банку України

Андрій ПИШНИЙ

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

В/33-0008/133188

від 09.11.2023 16:48